

mag. Andreja Tkalec

LEDINSKA IMENA V OBČINI CELJE

Kot otrok sem bila zelo radovedna. Precej zgodaj sem postala pozorna na nenavadna imena v svoji okolici. Odkrila sem, da se neki travnik v bližini mojega doma imenuje Čreje, sošolec je stanoval v Gajih, do sorodnikov smo prišli čez Virtnico ... Želela sem ugotoviti, zakaj je tako in od kod takšna imena. Moji prvi informatoriki sta bili mama in stara mama, ampak mi nista znali razložiti, kaj ta imena pomenijo. Potem me je seveda začelo še bolj zanimati, kako je nastala kakšna beseda in zakaj.

Pravo odkritje so zame predstavljali etimološki slovarji, ki so znali v veliki meri potešiti mojo radovednost, zato naloga prinaša tudi vpogled vanje. Ker pa sem svoje raziskovanje želela sistematizirati, sem najprej zbrala vsa ledinska imena v občini Celje. Pri zbiranju imen sem si pomagala s specialkami Geodetskega zavoda Republike Slovenije v merilu 1 : 5000 (glej prilogo). V oklepaju sem dodala narečni izgovor besed.

KAJ SO LEDINSKA IMENA?

Namesto izraza ledinska imena uporabljajo nekateri (starejši) raziskovalci tudi izraz *krčevine* (Bezljaj), *terenska imena* (Tuma) ali *mikrotoponimija* (Šivic Dular).

Ledinska imena, torej imena njiv, travnikov, gozdov, pašnikov, sadovnjakov ... so večinoma tradicionalna; prehajajo iz generacije v generacijo in se praviloma ne spreminjajo. Ker so jih v obrazce vpisovali kmetje sami, so njihovi zapisi zelo raznoliki, od povsem knjižnih do popolnoma narečnih. Narečnost se najpogosteje kaže na glasoslovni in oblikoslovni ravni.¹

Ravno zaradi močne povezanosti preprostih slovenskih prebivalcev z zemljo je v ledinskih imenih najti največ besednega in oblikovnega bogastva, ki (večinoma) ni bilo podvrženo germanizaciji in/ali prevajanju.

Ledinska imena so večinoma domačega izvora in enobesedna, zelo pogosto tudi predložna.

Če so dvobesedna, prvi del sestavljenega imena izraža razliko v prostoru ali velikosti ('*Gò:rnja za'lò:ka*) ali pripadnost nekemu kraju ('*Lò:kouška 'xò:sta*). Ledine so poimenovane:

- po lastniku (*Bošt'ja:nova 'hò:sta*),
- po živalih ('*Ti:čnica*),
- po različnih rastlinah ('*Ga:bar*),
- glede na posebnosti kraja ('*Xu:di 'brę:gi*),
- glede na lastnosti tal (*B'la:tnik*),
- glede na položaj; neinovativno (*Za po'tò:kóm*).²

LEDINSKA IMENA Z RAZLAGAMI

Bežigrad ('*Bę:žigrad*) – za nastanek tega imena sem našla več razlag: 1. zgod. poimenovanje, grad za umik, povezan s spodnjim celjskim gradom, v katerega so se plemiči zatekli v primeru

¹ Viktor Majdič, *Ledinska imena zahodnega dela občine Šentjur pri Celju*, str. 170 in 172.

² Dušan Čop, *Gorska, terenska (ledinska) in vodna imena v Sloveniji*.

nevarnosti³; 2. sklopljeno iz **Bežji grad*, kar prvotno pomeni 'begov grad, begov tabor';⁴ 3. izvajanje iz **Brežji grad* in domnevne disimilacije, saj se kraj nahaja na bregu.⁵

Dvorec, ki ga danes ni več in je dal ime podočju okrog njega, se prvič omenja leta 1666.

Blatnik (B'la:tnik) – poimenovanje je nastalo iz samostalnika *blato*, kar označuje kakovost tamkajšnjega zemljišča. **blato**⁶ (n.) 'lutum, palus'; pl. *blata* 'palus', tudi *blatna* (sg. f.); adj. *blaten*; v. *blatiti, blatim*; k temu *blatnica* 'Squalius Agassizii', *blatnik* 'Nuphar luteum'; v tpn. *Blato, Blata, Blatno, Blatnica, Blatnik*, prvič 1435 *Blatnicz*; v Avstriji *Fladnitz*, madž. *Balaton* < **blatъnъ*.

Prim. sbh. *blato* 'barje, mlaka, jezero'; mak. *blato* 'barje', blg. *blato* 'barje, mlaka, jezero', r., br., ukr. *boloto*; č., slš. *blato*; p., dl., gl. *bloto*; plb. *bluotii* 'barje'; csl. *blato* < psl. **bolto*. Najbliže je alb. *bal'të* 'palus', verjetno ilirski relik, zaradi stdalm. *balta*, lomb. *palta*, piem. *pauta* 'palus', kakor verjetno tudi lat. *blatea, balatreo, brata*. Iz slovanščine ali iz ilirščine je rum. *balta*, srgr. *βαλτη*, ngr. *βαλτος* »palus«. Verjetno kažejo tudi avstrijski hdn. *Palten, Palt*, *Palta* na ilirsko in ne na slov. poreklo. Dalje primerjajo lit. *bala* 'barje' poleg *baltas* 'bel' z ide. **bholato-*.

Boštjanova hosta (Bošt'ja:nova 'xɔ:sta) – Boštjanov gozd. Imenuje se po lastniku, *hosta* pa je narečno poimenovanje za knjižni gozd:

hosta⁷ (f.) 'gozd', tudi *hōst* (m.) in *hōst* (f.); dial. pomeni tudi 'goščava', 'log' (Konjice). Izredno pogostno v tpn. in mtpn. *Host, Hosta, Hostja, Hostje, Hoste, Hostne, Hostnik, Hostnica*; tudi cgn. *Hostnik*; v histiričnih virih ta imena niso nikoli prevajana; prim. 1259 *villa Chost*, 1277 *Last* (Kanal), 1291 *Chötze*, 1318 *Choczte*, kasneje *Kaset, Chast, Kchost*, celo *Krast* (M. Kos). Tudi sbh. kajk. *husta* 'dumetum', okoli Varaždina *husta, hosta* 'gozd', čak. tudi *húst* 'grmovje'. Štrekelj in po njem Berneker izvajata iz *chvosъ* 'metlica, rep' (glej *hvošč*), ki nima zanesljive etimologije. Morda nezveneča varianta *h g(v)ozdъ*?

³ Josip Brinar, Jezikovni izprehodi po okolici celjski, str. 7-8.

⁴ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 59.

⁵ Josip Brinar in Marko Snoj, isto.

⁶ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 24.

⁷ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 200.

hosta⁸ -e ž 'gozd, goščava' (18. stol.), *hōstar*, *hōsten*. Beseda je prvotno kolektiv od pslovan. **xvōstь*, kar je znano v nar. sloven. *hvōst* 'grozdni pecelj', cslovan. *xvōstь*, rus. *xvost*, češ. *chvost* 'rep, čop'. Prvotni pomen sloven. *hōsta* je torej *'mного šopov, (gostega) grmičevja'. Pslovan. *xvōstь* z domnevnim pomenom *'metlica, šop, (košat) rastlinski del, grmovje', iz česar je izpeljano tudi sloven. *hvōšč* 'njivska preslica, rastlina *Equisetum arvense*', etimološko ni dokončno pojasnjeno, morda je sorodno pslovan. **gvozdь*, sloven. *gōzd*, vendar glasoslovno razmerje med domnevnima različicama ni dovolj jasno.

Brezje (B'rɛ:zje) – ledinsko ime izhaja iz prevladujočega drevja, ki je tam raslo – brez.

Brod (B'rɔ:d) – ime izhaja iz glagola *bresti*; zemljišče je bilo velikokrat poplavljeno: **broditi**⁹ (v. impf.) 'bresti, gaziti', pf. prebroditi 'prebresti, pregaziti'; k temu **brod** (m.), g. *broda*, *brodu* 'gaz preko reke; prevozni splav'; v 16. st. 'pristanišče' (Trubar); pomen 'ladja' je iz sbh.; v tpn. *Brod*, *Brodi*, *Brode*, *Brodec*, *Brodnik*, *Brodnica*, *Brodina*, *Brodič* itd. Prvič 973 in 989 *Stresobrod* (F. Kos), na Štajerskem ca. 1080 *Frodnize* (Zahn).

Prim. sbh. *broditi*, *brodim*, *brod*, mak. *brodi*, *brod*, blg. *brodja*, r. csl. *broditi* 'bresti, gaziti', r. *broditь* 'tavati', *brodjaga* 'klatež', ukr. *brodyti* 'bloditi, tavati', *brid* 'brod', p. *brodzič* 'gaziti', č. *broditi*, gl. *brodzič*, dl. *brožiš* 'gaziti'; iz slov. jezikov rum. *brod* 'brod'.

Prevojnja stopnja k *bred-* (glej *bresti*); v sln. ohranjeno staro razmerje med determ. *bresti* in indeterm. *broditi* 'gaziti, tavati'. Z o- stopnjo tudi lit. *bradyti*, *braidžioti* : *bristi* 'bresti', lit. *brestva* 'brod' (Berneker, Trautmann).

Cigonce ('Ci:gonce) – popačenka iz nem. *Ziegel*¹⁰ (opeka); kraj, kjer se je žgala opeka.

Ledinsko ime ohranja spomin na dejavnost, ki se je tam opravljala. Na tem mestu stoji danes Mercatorjev trgovski center, na prvotno dejavnost pa nas opominja tudi ime ulice: Opekarniška cesta.

Čatarjeva hosta ('Ča:tarjeva 'xɔ:sta), **Čatarjevi travniki** ('Ča:tarjovi t'ra:ŋki), **Čatrova hosta** ('Ča:trova 'xɔ:sta) – imenujejo se po lastniku (Čater). Prvih dveh oblik ne poznam in sta očitno starejši, polglasnik se je vokaliziral v *a*. Glej Boštjanova hosta.

⁸ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 174.

⁹ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 47.

¹⁰ Janez Gradišnik, Nemško-slovenski, slovensko-nemški slovar, str. 294.

Poimenovanje *travnik* izzhaja iz besede **trava**¹¹ (f.) 'gramen, herba'; izv. dem. *travica*, *travička*, avgm. *travača* 'slaba trava', *travina* 'travnik, visoka in gosta trava', kol. *travje* 'Gräser, Gras', *travulja* 'slaba trava', *travnik*, redko *travišče* 'pratum', *travnjača* 'plahta za nošenje trave', *travar* 'zeliščar', f. *travarica* 'zeliščarka', adj. *traven*, -vna 'Gras-, grasig', *travnat* 'grasreich, grasig', *travnast* 'grasicht'; v imenih mesecev *mali traven* 'april', *veliki traven* 'maj', pkm. *mali*, *veliki traven* (Novak), po Cafu tudi *mali*, *veliki travnik* 'isto'; v 16. st. *trava* 'gramen', *traunik* 'pratum', *mali traven* 'aprilis', *veliki traven* 'majus', v 17. st. *traua* 'herba', *traunic* 'prato' (Alasia), v 18. st. *trava ali šelíszhe* 'gramen, herba', *mali traven* 'aprilis', *travnik* 'foenile, pratum', *veliki travn meffiz* 'majus' (Kastelec-Vorenc), *trava* 'gramen', *travnek* 'pratum', *travn velike* 'majus' (Pohlin), *trava* 'Gras', *traunik* 'Wiesse', *traunik veliki* 'Maymond' (Gutsmann); tpn. *Trava*, l. 1498 *am Gras*, tpn., cgn. *Travnik*, cgn. *Travar*, orn. *Travna gora*, *Travni vrh*.

Čmrlica (Č'mər:ɫca) – ime je po vsej verjetnosti povezano s čmrlji; morda jih je bilo tam res več kot drugod.

Čreje (Č're:je), **Črete** (Č're:te) – osnova imen je v besedi *čret*; v obeh primerih gre za (še danes) zamočvirjen travnik: **čret**¹²-a m, enako **čreta** -e ž nar. štajersko *močviren nižinski svet, porasel s travo in nizkim grmičjem*.

Devce ('Dɛ:ɥce) – gre za narečni zapis pomanjševalnice iz besede *del* > *delce* (n.) > *deuce*, ki nas opozarja na to, da so večje posestvo (najbrž zaradi dediščine) razdelili na manjše kose: **del**¹³ -a m, tudi *delec*, *delček*, *delež*, *deležen*, *deležnik*, *deležje*, *delen*, *deliti*, *delitelj*, *deljenec*, *dodeliti*, *dodeljevati*, *podeliti*, *podeljevati*, *predeliti*, *predeljevati*, *opredeliti*, *opredeljevati*, *razdeliti*, *razdeljevati*, *razdelitev*, *razpredeliti*, *razpredelnica*. Enako je cslovan. *děľ*, hrv. *dio*, rod. *dijela*, srb. *deo*, rod. *dela*, belorus. *dzel*, češ. *dil* 'del'. Pslovan. **děľ* 'del (celote)' je dalje enako z got. *dails*, stvnem. *teil*, nem. *Teil* 'del', kar se je lahko razvilo iz neke tvorbe iz korena **daH-*, **daHi-* 'deliti', iz katerega je še stind. *dati*, *dyati* 'on odreže, razdeli', gr. *daiomani* 'razdelim'. Druga možnost je domnevanje sorodstva z lit. *dalis* 'del', kar je izpeljano iz ide. korena **del-* 'cepiti, sekati'.

¹¹ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž), str. 214.

¹² SSKJ, 1. knjiga (A-H), str. 311.

¹³ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 83.

Dobrova ('Dɔ:brova) – beseda izvira iz poimenovanja za drevo *dob* in pomeni področje, ki ga prekriva listnat (dobov) gozd: **dobrava**¹⁴ (f.) 'gaj, listnat gozd', izredno pogostno v tpn., kjer najdemo tudi dubleto *dóbrova*; na sln. tleh je 45 tpn. in več stotin mtpn. tega tipa. Prvič 973 *Szovrska Dubravua*, 989 *Zourska Dobrauua*, kasneje 1291 *Tobrowa*, 1267 *Dobrave*; v nemških dokumentih prevedeno *Hard*, *Harde*, *Auen*, *Awn*. Na Koroškem tudi *Dombra* (Lessiak, Schwarz), na štaj. *Dobrawa*, 1443 *Dobra*, 1478 *Tobra*, *Dobra* (Zahn).

Prim. sbh. *dùbrava*, mak. *dobra(v)a*, blg. *d̂bràva*, csl. *dòbrava*, *dòbrova* 'gozd, hrastov gozd', r. *dubráva*, *dobróva* 'listnat gozd, park', ukr. *dubróva*, *dibróva*, br. *dubróva*, p. *dąbrowa*, č. *doubrava*, slš. *dúbrava*, gl., dl. v tpn. *Dubrawa*, plb. tpn. *Dõbrúova*. K temu tudi stč. *dubra* 'dolina'. Najbolj verjetno s sufiksom *-ava / -ova* izvedeno iz *dòbr̂* 'hrast'; blg. csl. *dòbr̂* 'gozd' (Berneker, Vasmer). Dvomljiva je primerjava z lit. *duñblas*, lot. *duñbr̂s* 'močvirje', *dumbrava* 'močvirno področje' (Vaillant). Še manj verjetna je povezava z *d̂br̂* (Brückner) ali z lit. *duobẽ* 'jama' (Iljinski) in z gr. *δέσδεον* 'gozd, drevo' (Meillet). Drzna je domneva Macheka, da je *dòbr̂* 'gozd' z metatezo **dum(b)ros* sorodno z gr. *δρυμός* 'gozd' in ne z *dòbr̂* 'hrast'.

Dolge njive ('Do:uge 'ji:ve) – poimenovanje se nanaša na obliko polja; njiv je bilo očitno več. Sama beseda njiva pa izvira iz: **njiva**¹⁵ 'ager', dial. tudi *niva*, *gnjiva*, dem. *njivica*, pogosto v mtpn. *Nive*, *Dolge Nive* ipod.; v 16. st. *nyva* (Trubar, Megiser), toda adj. *njiven* (Krelj), v 18. st. *niva* (Pohlin), *gniva*, *njiva* (Gutsmann). Splošno slov.; prim. csl. *niva*, *n̂iva* 'ager', sbh. *njiva*, mak., blg., r., br. *niva*, ukr. *nýva*, p. *niwa*, č., slš. *niva*, luž. tpn. *Niwa*. Največkrat pomeni 'zorano polje', mak. tudi 'loka', metaforično 'delovno področje' (č., p., sln.). V sln. mtpn. in oron. 'pašnik, neporaščeno nižavje v gorah'. Najbliže sorodno je gr. *νειός* 'polje, loka', *νειόσι* 'globoko spodaj', sti. *nivát-* 'nižina', stvn. *nidar* 'nizek', vse iz ide. **nej-* 'spodaj, doli' (Fick, Schulze, Trautmann, Vasmer). Verjetno spada zraven tudi lit. *neivóti* 'ponižati', lot. *niēva* 'ponižanje' poleg lit. *naivà*, *neivà* 'težka bolezen', *náivyti* 'trpinčiti, ubiti', lot. *niēva*, *nievs* 'graja, sumničenje' (Müllenbach-Endzelin, Fraenkel). Drugače Vaillant, ki zaradi sbh., sln. *njiva* primerja sbh. *iva*, *ivica* 'rob' in rekonstruira **v̂n-jivē*. Machek domneva prvotni pomen 'novina' in suponira ide. **neuj-* 'nov' z metatezo **neujā* > **nejvā*. Toda *nj-* je lahko ekspresiven (Liewehs).

¹⁴ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 106.

¹⁵ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O), str. 225.

Dolgi trebež (Do:ugi t're:bež) – poimenuje daljše obdelovalno področje, ki je nastalo s krčenjem (grmovja ali gozda): **trebiti**¹⁶ -im (v. impf.) 'purgare' in 'krčiti gozd, roden', dial. *tr̥bit* (Ravne pri Bohinjski Bistrici; Ramovš) kaže na inf. **trebiti*; pf. *iz-t.* 'očistiti, izkrčiti', *iz-t.* se 'cacare' in 'iztisniti placento, sich der Nachgeburt entledigen', *na-t.* 'in Menge reinigen, putzen', *o-t.* 'očistiti (nepotrebnege)', *o-t.* se 'iztrebiti se', *po-t.* 'počistiti', sekundarni impf. - *trebljati*, -am in -*trebljevati*, -ujem, subst. *treba* 'čiščenje nepotebnega', **trebež**, -a 'isto' in 'krčenje (gozda), rovt, krčevina, odpadlo sadje, otrebek, placenta; delavec, ki trebi trsje', *trebovje* 'krčevina', *trebišče* 'isto', *trebežina* 'das Weggeklaubte', *trebežnica* (tolm.), *tr̥bežnica* (jvzh. štaj.) 'rovnica', *trebilo* 'orodje za trebljenje', *trebek*. -bka 'majhno trebilo', *trebilnik*, -a 'isto' in 'Falzeisen (der Gerber)', *trebir*, -ja 'kar se trebi', *trebič*, -iča 'kdor trebi', *trebec*, -bca, *trebač*, -a »isto«, *trebnik* 'isto' in 'krčevina', *iztreb*, -eba, (m.), *iztreba* (f.) 'Ausputzen, Nachgeburt', *iztrebek*, -bka 'feces, excrementum', *iztrebi* (f. pl.) 'placenta, Nachgeburt', *iztrebine* (f. pl.) 'isto', *otreba* 'Befreiung von Unbrauchbaren, placenta', *otrebek* 'odpadek pri trebljenju (solate, zelja, ipd.); iztrebek, placenta', *otrebež*, -a 'das Klauberig', *otrebina* 'otrebek', *potreba* (f.), *potrebi* (f. pl.) 'placenta', v kompoz. *zobotrebec*, -bca, *zobotrebnica* 'Zahnstocher'; v 16. st. *shzhim se sobi trebijo* 'dentiscalpium', *istrebiti* 'excido' (Megiser), *istrebiti*, *istreblenu* (Trubar), *trebiti* (Dalmatin), v 18. st. *shpiza ja sobe trebiti* 'dentiscalpium', *istrebiti* 'succidere', *otrebiti*, *otreibiti* 'ablaquare, computare, emuscare arbores, excolere, frondare, sublocare', *potrebiti* 'eruderare', *strebti* 'exrurgare, excindere, extirpare, exofsare' (Kastelec-Vorenc), *trebiti*, *trebem* 'purgare', *triebim* 'putze, raume aus, weg' (Gutsmann); v imenih je težko razlikovati med to osnovo in tvorbami iz atpn. *Tr̥begojb*, ki je v Čedajskem evangeliju zapisan kot *Trebego* (Bezljaj). Tpn. *Trebež* pri Gornjem Gradu, l. 1353 *ze Trebs*, 1360 *ze Trebs*, 1424 *w Trebuschcz* je verjetno iz apel. *trebež* 'krčevina' (prim. sbh. *trebež*, *tribež*, p. *trzebiež* 'isto'), čeprav je tudi hipokor. **Trebešb*, zapisan kot *Trebes* (Kos, Stanislav); tpn. *Trebnje* na Dol., dial. *Trebi*, g. *Trebiga*, adj. *trbanski*, etn. *Trbanci* (Novak), l. 1163 *Treuen*, 1243 *Treuen*, 1228 *Treven*, 1389 *Trefen*, kaže na **Tr̥bьňe*, adj. **tr̥bьňьskьjь*; *Trebinja* pri Beljaku, n. *Treffen*. Tpn. *Trebelno*, -ega v Tuhinjski dolini, l. 1291 *Trobol*, in pri Mokronogu, l. 1367 *Trobel*, verjetno ni niti iz apel. (iz **terbiti* »krčiti«) niti iz hipokor., temveč iz fit. *trobelje*, *trebelje* 'Senecio paludosus, Sumpfkreutzkraut'.

¹⁶ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž), str. 217.

Draga (D'ra:ga) – lastno ime je nastalo iz občnega *draga* in pomeni globel, dolino, po kateri žubori studenček:¹⁷ **draga**¹⁸ (f.) 'dolina, odtočni jarek, zaliv', dem. *dragica, dražica; dražiti* 'kopati odtočne jarke'; izredno pogosto v tpn., prvič je omenjena *Draga* pri Stični 1250 *Drage*; več stotin je mnpt. *Draga, Drage, Draže, Dražice, Dražnik, Dražnice*. Prim. sbh. *draga* (samo na zahodu); r. *doroga*, ukr., br. *doroĥa*, p. *droga*, č. *draha* »cesta«, gl. *droha* 'sled, pot', dl. *droga*. Psl. **dorga* verjetno iz ide. **dorgh-*, glej *drgniti* (Meillet, Berneker). Drugi avtorji mislijo na ide. **dherāg-* 'vleči', prim. norv. dial. *drog* 'vdolbina, dolina, steza, sled', stnord. *draga* 'vleci' (Persson, Trautmann, Pokorny).

Drašca (D'ra:šca) – najbrž pomanjševalnica od *draga*, do te zanimive oblike pa je prišlo po palatalizaciji in asimilaciji soglasnikov: *dragica* > *dražica* > *dražca* > *drašca*. Glej *Draga*.

Gabar ('Ga:bar) – ime je dobil po *gabru*, listnatem drevesu, oblika imena pa je nepričakovana: polglasnik pred *-r* se je vokaliziral ali samo zapisal z *-a-*, ednina pa opozarja na to, da je morda na polju stalo večje osamljeno drevo.

Gabrovka ('Ga:brouka) – tudi to ledinsko ime se imenuje po drevesni vrsti, opozarja na gabrov gozd, preseneča pa nas s svojo žensko obliko.

Gaj ('Ga:j) – občno ime je postalo lastno, označuje pa gojen gozd, log: **gaj**¹⁹ (m.) 'zaščiten, gojen gozd, log', dial. tudi 'kos pašnika'. Pogosto v tpn., mtpn. *Gaj, Gaje, Gajišče, Gajič*, 1275 *Gaj* in *Gays*, furl. *Giai, Giais; Gajevci*, 1322 in *Gayawcz*, 1371 von *Gayacz* (M. Kos, STL). Tudi sbh. *gāj*, g. *gāja* 'gozd, log', pogosto v tpn. (Schütz); csl. *gajb*, manjka v mak. in blg.; r. *gaj*, ukr., br. *haj*, p., dl. *gaj*, gl. *haj*, č. *háj*. Verjetno je treba izhajati iz ide. **gæi-*, kakor *živeti, gojiti*; prim. r. *rošča* 'gozd'; *rasti* ali *berežénik* 'zaščiten gozd'; *berečb* 'hraniti, čuvati' (Vasmer, Machek, Slavski). Drugače Berneker, ki primerja stisl. *hage* 'pašnik', srvn. *hac* 'ograja, gozd'. Tudi Kelemina opozarja na longb. *gahagi* (n.), latinizirano *ga hagium*, italijanizirano *gayo* 'kraljevi gozd'. Dvomljiva je primerjava z *gaty* (Miklošič, Brückner). Agrell izhaja iz ide. **gēi-* 'kliti', Machek je mislil celo na **gēi-* 'peti', kar je kasneje preklical.

¹⁷ Josip Brinar, Jezikoslovni izprehodi po okolici celjski, str. 22., in tu, str. 31.

¹⁸ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 109.

¹⁹ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 136.

Gložje (G'lo:žje) – izpeljano iz besede *log*, kar pomeni močvirni travnik ob vodi: **log**²⁰ (m.) g. *loga* 'gaj, ravninski, nizek gozd', dial. 'gozd' (pkm.); pogosto tpn. in mtpn. *Log, Logi, Logar, Prelog, Zalog*, v dokumentih največkrat n. *Aue* 'log, loka, pašnik', a tudi 1291 *Zlog*, 1447 *Log*, 1369 *Prelog*, 1306 *Priegloch*, 1299 *Zalog*, ca 1180 *Saloch*, izvedeno *Ložnica*, ca 1130 *Lonsnich*, ca 1120-30 *Lūnsnitz* v Avstriji *Lasnitz*, 890 *Luonsniza* < *ložnica*; pri protestantih v 16. stol. je *log* 'silva', dial. *log* 's travo in redkim jelševjem poraslo poplavno ozemlje za poletno pašo' (kor. ob Dravi). Splošno slov.; prim. csl. *logъ* 'nemus, silva', sbh. *lug*, mak. *lag*, blg *lbg(ѣt)*, r. *lug*, pl. *lugá*, ukr. *luh*, g. *luhu*, br. *lug*, p. *ląg, lęg, g. lęgu*, č. slš. *luh, -u, luž*. samo tpn. *luh, lug* 'močvirni kraji'. Sorodno je lit. *lėngė* 'nizko ležeče zemljišče', tpn. lit. *Palangà*, lot. *Lañga*, strpus. *Langene, Langodis* (Fraenkel). To izvajajo iz ide.* *leng-* 'kriviti, zibati', prim. slovin. *lągo* 'upogljiv', *lągãc* 'kriviti' (Berneker, Trautmann, Vasmer). Zanimivo Oštir, ki išče za *logъ* in *lōka* neindoevropsko sorodstvo.

V tej obliki je beseda zelo pogosta v srednještajerskem narečju, zanimiva pa je predvsem zaradi svojega protetičnega *g-* in pripone *-je*, ki spremeni spol samostalnika in ga naredi neštevnega.

Gmajnica (G'ma:jŋca) – majhna gmajna, srenjski pašnik. Občno ime je postalo lastno: **gmajna**²¹ (f.) 'srenja, srenjski pašnik'; izpričano od 16. st. dalje; pogosto v mtpn. *Gmajna, Gmajne, Gmajnica, Gmajnik, Gmajnščina* (tudi tpn.), vzh. štej. tudi *Gomajna, Gomajne, Gomajnica*; tudi apel. *gmajšina* 'velik z živo mejo ograjen pašnik' (Pušenci). Od tega je treba razlikovati adj. indekl. *gmajn* 'prostaški, vulgaren' (prvič pri Krelju v 16. st.). Tudi sbh. kajk. in v Liki *gmajna* 'občinski svet', pri severnih Slovanih p. *gmina* 'srenja', č. dial. *gmina* 'srenja, vas', gl. *gmejna*, ukr. *gryn, hmyn*, r. *gmina*; k temu p. *gmin, gmen* 'srenja, ljudstvo', novejše 'svojat, drhal'. Sln. in sbh. oblike so izposojene iz srvn. *gemeine* 'občinska skupna posest' poleg adj. *gemein*, stvn. *gimeini* 'splošen'. Severnoslovanske oblike pa so se razvile iz srspn. *gemēne, gemēn* (Miklošič, Berneker, Striedter-Temps, Vasmer, Sławski).

Gornja zaloka ('Gɔ:rnja za'lɔ:ka) – označuje zelo natančen položaj terena: ne gre samo za položaj za *loko*, ampak tudi za zgornji del močvirnega ozemlja: **loka**²² 'arvum, pratum', dial. 'močvirna dolina' (notr.); v pomenu 'pristanišče, zaliv' se ni uveljavilo domače *loka*, ampak

²⁰ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O), str. 147.

²¹ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 151.

²² France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O), str. 148.

sbh. *luka*; v 18. st. *loka* 'Stadt, Laag' (Pohlin). Izredno pogosto v tpn., npr. *Loke*, 1090 *Luca*, *Loka*, 1067 *Lounca*, *Loče*, 1165 *Lonke*; zapisi z nazalom se pojavljajo še v 13. in 14. st., 1215 *Lonka*, 1341 *ze Lank*. Splošno slov., prim. csl. *lōka* 'dolina, travnik, zaliv', sbh. *luka* 'pristanišče, trata', mak. *laka*, blg. *l̋ka*, r. *luka*, pl. *luki*, ukr. *luka*, br. *luka*, tudi 'rečno koleno, nižina ob reki', p. *lāka*, č. *louka*, slš. *luka*, luž. *luka*. Najbliže je lit. *lanka* 'nižina, trata, rečno koleno'. Večina avtorjev izhaja iz ide. **lenk-*, **lonk-* 'kriviti, upogibati' (Miklošič, Berneker, Trautmann; vasmer, Fraenkel). Skok je opozoril tudi na sbh. dial. *lenga* 'morski tolmun, kjer se zadržujejo ribe'. Že Meyer-Lübcke je z baltsko-slov. **lanka* primerjal predrom. *lanca* 'struga' (Rudnicki, Treimer, Oštir), prim. tudi laponsko *λεηča* 'luža'.

Gradišnikova hosta (Gra'di:šnikova 'xɔ:sta) – Gradišnikov gozd; ime je dobil po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

Gresovje (Gre'so:vje) – beseda je nastala iz zelo redkega samostalnika **gres**²³ (m.) 'pesek, prod, zdrob', tudi *gris*; danes splošno *gris* 'grobno mleto žito'; pomen 'pesek' je poznan samo na sev. vzh. (Slovenske gorice); tudi mtpn. *Gris*, *Grijes*, *Grijas*. Izposojeno iz srvn. *griez* 'pesek, prod, grobo mleto žito', kor. n. dial. *griess* 'otoki proda v rečni strugi'. Sbh. *griz*, *kris* 'grobno mleto žito'.

Sklepamo lahko, da gre za prodnato zemljišče, ki ga je nanesla reka, potok, poimenovali pa so ga priseljenci. V našem narečju namreč poznamo samo ustreznico *gris* v pomenu 'grobno mleto žito'.

Grmada (Gər'ma:da) – občnoimenski pomen besede *grmada* je 'kup', zlasti 'kup dračja ali polen, pripravljen za zažig': **grmada**²⁴ -e ž, tudi *gromada*; *grmaditi*, *nagrmaditi*. Enako je cslovan. *gromada* 'kup, velika količina', hrv., srb. *gromada* 'grmada, velik kup nečesa', rus. *gromada* 'grmada, gmota, velika količina', češ. *hromada* 'kup, kopica, oblije, množica'. Pslovan. **gromada* (in **gramada* ter morda **gr̥mada*) je verjetno sorodno s stind. *grāma* 'množica, množica vojakov, prebivalci enega naselja, naseljeno mesto', kar je prav tako izpeljano iz ide. baze **grem-* 'zbirati' kot slovan. besedna družina. Ta ide. baza je verjetno

²³ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 175.

²⁴ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 159.

izpeljana iz korena *ger- 'grabiti, nabirati, zbirati', ki se ohranja npr. v gr. *ageirō* 'zbiram, nabiram'.

Na tem ozemlju so kurili kresove, najbrž kot opozorilo pred (turško) nevarnostjo. Hrib je namreč zelo izpostavljen in viden po celotni celjski kotlini.

Hlačarjevo (H'la:čarjɔ) – v narečju maskulinizacija samostalnika srednjega spola in posam. prid.; verjetno gre za poimenovanje po lastniku: *Hlačarjevo polje* > *Hlačarjevo*.

Hrastje (X'ra:stje) – ime se nanaša na najpogostejšo drevesno vrsto v okolici – hrast. Ker gre za skupinsko ime, smemo sklepati, da je tam rasel hrastov gozd.

Hudi bregi ('Xu:di b'rɛ:gi) – drugi del besedne zveze je nar. mn. oblika sam. *breg*, *hudi bregi* pa v prevodu pomeni 'strmi bregovi'. Beseda *breg* ima naslednji izvor: **breg**²⁵ (m.), g. *brega* 'ripa; collis'; izv. *bregača* 'pust hirb' (Voličina, primor.), *bregača* 'strm breg' (prleš.), *pobrešček* 'pobočje' (prleš.), *obrež*, *obrežek* 'breg, del pobočja'; nknj. *obrežje* 'obala'; v 16. st. *breg* 'litus' (Megiser). V tpn. pogosto *Breg*, *Podbreg*, *Zabrege*, *Obrež*, 1050 – 1065 *Nabrezi*, 1251 *Nabregs*, 1305 *Obres* (Bezljaj).

Prim. sbh. *brijeg*; mak. *breg*; blg. *brjog*; r. *bereg*; ukr. *bereg*, *berig*; br. *berag*; p. *brzeg*; č. *breh*; slš. *breh*; dl. *brjog*; gl. *brjeh*; plb. *brig*; kaš. *břeg*; slovin. *břég*; csl. *brěgъ*. Psl. **bergъ*; sorodno je srvn. *berg* 'Berg'; got. *bairgahei* 'pogorje'; ir. *bri*; kimr. *bre* 'gora'; gal. *-briga*; alb. *burg* 'gora'; arm. *berj* 'visok', sti. *bṛhant-* 'velik, visok', avesta *bərəz-*, *bərəzi-* 'visok'; v imenih ilir. *Berginium*; traško *Βεργούλη*; stmak. *Bérga* iz ide. **bhṛǵhú* - / **bherǵhos* (Pokorny).

Pridevnik *hudi* kaže na težave, ki so jih imeli ljudje pri obdelovanju zemlje.

Hudičev graben (Hu'di:ču g'ra:bɔ) – *Hudičev jarek*: ime izvira iz besede **graba**²⁶ (f.) 'jarek, prekop' poleg *graben*, g. *grabna* 'jarek'. Pogosto v mtpn. *Graben*, *Grabne*, *Grabnovec*, *Grabnica*. Po Miklošiču je *graba* izposojeno iz stvn. *grabo*, srvn. *grabe*, sln. *graben* pa iz nvn. *Graben* 'jarek'. Vendar je sumljivo *grápa* 'graben', kar je morda predromansko. Upoštevati je treba tudi lot. *gruôba* 'graben, jarek, dolina < *grōbā'.

²⁵ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 40.

²⁶ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 167.

To je strma, slikovita divja soteska, ki jo je izdolbel potok istega imena. Skoznjo poteka priljubljena lokalna planinska pot do Celjske koč, varovana s klini in jeklenimi vrvmi.

Jelenov križ (Je'lɛ:nov k'ri:ž) – ledinsko ime se je poimenovalo po verskem znamenju, ta pa po lastniku, na čigar zemlji je stalo.

Jurkovškovo ('Ju:rkoškoʋ) – zemljišče se imenuje po lastniku, zaradi ekonomičnosti pa je nastal posamostaljeni pridevnik: *Jurkovškovo polje* > *Jurkovškovo*.

Kompost (Kom'pɔ:st) – ledinsko ime se je poimenovalo po dejavnosti, za katero so ga uporabljali; tam so odlagali organske odpadke. Poimenovanje izvira iz besede **kompost**²⁷ -a m gnoj iz organskih odpadkov'. Prevzeto prek nem. *Kompost* in frc. *compost* iz agl. *compost* v enakem pomenu, kar poleg 'kompost' prvotno in tudi še danes pomeni zlasti 'mešanica'. To je izposojeno in posamostaljeno iz stfrc. *compost* 'sestavljeno, mešan, zložen', kar se je razvilo iz lat. *compositus* 'sestavljeno, zložen', preteklega trpnega deležnika glagola *componere* 'sestaviti, zložiti, zbrati'.

Koštomajeve njive ('Kɔ:štomajove 'ji:ve) – imenujejo se po lastniku.

Kotle ('Ko:tle) – množinsko ime od *kotel*, kar pomeni, da gre za področje, na katerem je več kotlinic, vdolbinic v tleh: **kotlina**²⁸ -e ž. Enako je hrv., srb. *kotlina*, nar. rus. *kotlina*, češ. *kotlina*. Pslovan. **kotlina* je večalnica, izpeljana iz **kotьlъ*, slov. **kotel**, kar pomeni tudi 'vdolbina v tleh'.

Kresnik (K're:snik) – izpeljano iz sloven. *kres* < **krěsъ*, 'poletni sončni obrat' in 'obredni ogenj, ki ga kurijo na začetku poletja'. Ime morda označuje kraj, kjer so se opravljali ti poganski obredi.²⁹

Kripeno (Kri'pɛ:n) - posam. pridevnik je nastal iz zelo starega občnega imena *kripa*, ki pomeni skalo ali kup kamenja; gre torej za skalnato, kamnito področje: **kripa**³⁰ 'skala, kup

²⁷ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 254.

²⁸ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 265.

²⁹ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 213.

kamenja' (rez.), dem. *kripica* 'kamenček', zraven spada verjetno tudi *krep* (m.) 'strma skala'; mtpn. *Pod Krepo* (Repentabor). Prim. stč. *křipa* 'kamen', sbh. *gripa, fripa* 'kamenit svet', v tpn. *Gripe*, it. *Grippi* (Dalmacija), poleg *Crepa, Crepis* 'naziv za skalovit svet v Kotoru'. Osnova je ilir. **krīppo-*, **krīpso-*, kar živi tudi v it. *greppo* 'skala', v tpn. *Crep, Crepon, Crepole, Greppo*, v Švici *Grappe*. Izvedeno iz ide *(s)ker- 'rezati' (Jokl, Hubschmid). Battisti-Alessio suponira mediteransko dediščino. Iz iste osnove je tudi sln. *škripe* (Tuma) in *škraplje, škrapljast svet* (Badjura), sbh. *škrapa*, na Balkanu tudi še alb. *karpë* 'stena, greben'.

Lahovška hosta ('La:xovška xɔ:sta) – imenuje se po kraju, v katerem se nahaja, Lahovni: **Lahovna** ('La:xona) – ime kraja izvira iz osebnega imena *Vlah*, v katerem se je začetni v obrusil in je nastala okrnjena oblika *Lah*.³¹ Prvotno **Lahovina* je izpeljano iz **Lah* < *Vlah* < slovan. **Volxь* 'Vlah, Roman', kar se ohranja v priim. *Lah*. Ime torej prvotno označuje domovanje nekega Laha, tj. romansko govorečega prebivalca, domnevno staroselca.³²

Druga razlaga je, da je bila Lahovna posest gospoda iz Lanovža.³³

Lava ('La:va) – ledinsko ime je enako kot ime potoka, ki teče čez to ozemlje, pomeni pa preprosto 'voda': **Lava**³⁴ ('La:va) – levi pritok Savinje severozahodno od Celja. Na Štajerskem je živ dial. apelativ *lava* 'tiefe, sumpfige Stelle neben einem Flusse' (Pleteršnik). Sašelj omenja *lave* (dial. *vave*) kot naziv za stranske tokove ob Dravi, Tuma pa navaja pomen 'das Altwasser'; Badjura poleg tega tudi pomen 'locus fluminis profundior' v Savinjski dolini. Beseda je izposojena iz koroško nem. dial. *die Laue* 'kleine Lache', tudi *Laawe* (iz germ. < **lawwjon*, etim. Brandenstein). S slovanskim apel. *lava* (Miklošič) nima beseda nič skupnega, čeprav se tudi ta osnova najde v hidronimiji, npr. rus. *Lavka, Lavnja* (Maštakov); polj. hidronim *Łacha, Łach*, jezero *Łacha* in apel. *łacha* < nem. *Lach(en)*, s skoraj enakimi pomeni kakor v slovenščini.

Loge ('Lɔ:ge) – občno ime je postalo lastno, označuje pa nižinski, vlažen gozd. Čeprav izhaja iz besede *log*, je ta oblika v tožilniku množine; mogoče se je predlog (v) izgubil. Glej Gložje.

³⁰ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O), str. 93.

³¹ Josip Brinar, Jezikoslovni izprehodi po okolici celjski, str. 21.

³² Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 225.

³³ Janko Orožen, Zgodovina Celja in okolice, 1. knjiga, str. 482.

³⁴ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 330..

Loka (Lɔ:ka) – občno ime je postalo lastno, označuje pa vlažne področje. Glej Gornja zaloka.

Lokovška hosta (Lɔ:kovška 'xɔ:sta) – gozd je dobil ime po bližnjem naselju, Loki. Glej Boštjanova hosta,

Lopata (Lo'pa:ta) – občno ime je postalo lastno in je enako kot ime kraja: **Lopata** (Lo'pa:ta) – ime je verjetno nastalo po metonimiji iz občn. im. *lopata* < slovan. **lopata*, kar je izpeljano iz **loпъ* 'list, nekaj ploščatega'. Prvotno je označevalo manjše ravninske ploskve med gričevnatim svetom, ki so primerljive z ravnim listom lopate.³⁵

Medvedova hosta (Med'vɛ:dova 'xɔ:sta) – gozd se imenuje po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

Mlade hoste (M'la:de 'xɔ:ste) – 'mladi gozdovi', najbrž zato, ker gozda prej ni bilo, področje se je sčasoma zarastlo. Zanimiva je množinska oblika, kar nakazuje, da je bilo takih gozdičkov več. Glej Boštjanova hosta.

Mlake (M'la:ke) – lastno ime je nastalo iz občnega, na ozemlju so še dolgo po deževju ostajale luže, mlake: **mlaka**³⁶ 'luža, kal', tudi *mlakuža* (k tvorbi prim. *kaluža*), *mlačina* 'mlaka, močvirna trava'; kol. *mlačje* (n.) 'močviren kraj', *mlakovica*, *mlakužnica* 'voda iz mlake'; k temu *mlakoš* (m.), *mlakuž*, *mlakuža* 'Gallinula, rallus aquaticus, cerx pusillus'; v 16. stol. *mlaka* 'lacuna, palus' (Megiser), *mlaka*, *mlakufza* (Pohlin), tpn. *Mlaka*, 1317 *Mlak*, 1436 *Mlakch*, 1478 *Mlaka*, mtpn. *Mlaka*, *Mlačnica*, *Mlačje*, *Mlačine*. Prim. csl. *mlaka* 'lacuna', sbh. *mlaka*, *mlakva*, mak. *mlaka*, blg. *mlaka*, *mlakište*, č., slš. *mlaka*, p. in plb. *mlaka* je iz slš. poleg p. *pamloka* »'lažen oblak'. Iz slov. jezikov je madž. *molaka* 'isto' in rum. *mlacă*, *mlaștina* 'močvirje'. Zaradi str. *molokita* 'močvirje' je domnevno psl. **molka*; to je prevoj k **melko* 'mleko'; s tem primerjajo lit. *malkas* 'požirek', lot. *malks*, *malka* 'isto' (Berneker, Trautmann, Vasmer); drugače Machek, ki sponira psl. **mlaka* in primerja lot. *plācis* 'močvirje'. Vprašanje je, če spada zraven č. *mlklý* 'vlažen' poleg *mlkvý*, slš. *mlkvý* 'vlažen, nezrel' (Vasmer). Gotovo pa je treba kljub Miklošiču izločiti lit. *malka* 'drva'.

³⁵ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 245.

³⁶ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O), str. 187.

Na bregu (Na b'rije:go) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj: nahaja se na vzpetini ali ob vodi. Glej Hudi bregi.

Na lokih (Na 'lo:kix) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj: na vlažnem travniku. Glej Gornja zaloka.

Na plate (Na p'la:te) – ime poti, ki pelje do 'plat' oz. 'na plate'. Občno ime je postalo lastno, prevzeto je iz nem. *die Platte* 'plošča, raven prostor',³⁷ kar v praksi pomeni večji kos zemljišča na ravnini. Beseda je v splošni rabi, čeprav kot ledinsko ime najbrž novejšega datuma.

Na vrtu (Na 'vər:t) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj. Zanimivo je, da polje po navadi ni v funkciji vrta, lahko pa gre za metaforično poimenovanje, če so lastniki na njem gojili vrtnine, za katere v bližini hiše ni bilo prostora.

Pašniška hosta ('Pa:šniška 'xɔ:sta) – je zelo zanimiva besedna zveza. Gozd ni pašnik in pašnik ni gozd, lahko pa iz enega nastane drugo, če dovolimo, da se pašnik zaraste, ali pa posekamo drevje, da pridobimo pašno površino. Glej Boštjanova hosta,

Pintarjeva hosta ('Pi:ntarjova 'xɔ:sta) – Pintarjev gozd, imenuje se po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

Plate (P'la:te) – 'plošča'. Zanimiva je končnica *-e* v izrazu. Glede na to, da naše narečje uporablja izraz *plata*, gre tu najbrž za več ravnih površin ali eno res veliko, ne pa za ohranjanje izvirne nemške besede. Glej Na plate.

Pod goro (Pod 'gɔo:ro) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj. Gora je star samostalnik, ki ima korenine v indoevropsčini: **gora**³⁸ (f.) 'mons', na vzhodu tudi 'silva', bkr. 'smrekov gozd', redko 'vinograd', kar je navadno dem. *gorica* (toda *gorica* 'ograjen prostor' verjetno ne spada zraven). K temu sln. *góren* (adj.), npr. *gorno pravo* 'jus montanum', prim. r. v 16. st. *gorno* 'isto', sln. *gornik* 'Bergmeister', *gorske bukve* 'pravne določbe iz 17. st.'. Zaradi p. *góra* 'podstrešje, petro', č. dial. *hůra* 'isto', verjetno tudi sln. dial. *goren* (m.), *gorenj* (m.) 'nadstropje' (okolica Celovca) ni izposojeno iz. bav. avstr. *Gaden* 'hiša z enim prostorom,

³⁷ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S), str. 60.

³⁸ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 162.

nadstropje'; prim. sln. *gôrnjica* 'zgornji prostor, soba v nadstropju'. V toponimiji je mogoče sponirati tudi pomen 'planina' (Posočje), 'popolnoma izkrčeno pašno področje' (Ribnica), na Goriškem 'pokrajina severno od kraja' (Melik). Izredno pogosto v tpn. in mtpn.; zaradi prevodov v latinščino in nemščino izpričano v sln. obliki dokaj pozno, npr. *Gorica*, ca. 1200 *De Gorz* (M. Kos), *Gora*, 1485-1490 *Gaberskigory*, 1490 *Babinagora* (M. Kos), *Gorjansko*, 1086 *Gorianus*; kot atpn. 1200 *Gorianin* (rez.). Med številnimi toponimičnimi tipi je zanimivo *Mêgre* (gor.) iz **mědъgorъje*, prim. kot *Megorje*.

Deminutiv *gorîca* (f.) 'vinograd', izposojeno v štaj. n. *Goritze* 'vinogradova meja'; izredno pogostno v toponimiji tipa *Gorica*, furl. *Gurizze*, *Guriz*, v starejših nemških virih prevajano z *Berg*, *Puhel*, lat. *Colles*; k temu *Goričica*, furl. *Goricizza*, 1377 *Goricicium*, 1260 *Gorischa*, ktetik *Goričane*, 1221 *Gorschach* (Marchetti, Kranzmayer, Carinthia, Kos).

Splošnoslovansko; sbh. *gòra* 'mons, silva', mak. *gora* 'silva', redko 'mons', blg. *gorà* 'silva', csl. *gora* 'mons', r. *gorá*, ukr. *horá*, br. *hará*, p. *góra*, č., slš., gl. *hora*, dl. *gora*, plb. *d'òrā*. Sorodno je lit. *nù-gara* 'hrbet', *girià* 'gozd', lot. *dziŗa* 'gozd', prus. *garian* 'drevo', alb. *gur* 'kamen, skala', sti. *giri-*, avesta *gairi-* 'gora, pogorje', ide. **g̑orā* (Berneker, Trautmann, Vasmer); verjetno spada zraven še gr. *βορέας* 'severni veter' in ilir. atpn. *Boria* (Krahe, Fraenkel). Hubschmid primerja tudi berb. *garr-* (*karr-*) 'kamen', arab. *qāra* 'osamljen grič', kušit. *kara*, *gāra*, *gāro* 'gora' in *gāra* 'skala'.

Podgorje (Pod'go:rje) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj. Zaradi spremenjene oblike in spola lahko sklepamo, da gre da daljše področje. Glej Pod goro.

Pod slomnikom (Pod s'lõ:mnikom) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj; nahaja se *pod slomom*, kar pomeni 'pod slemenom': **sleme**³⁹ *slemena* s, tudi *slemenjak*, *slemenast*. Enako je cslovan. *slěmę* 'sleme, bruno', hrv. *sljeme*, srb. *sleme*, češ. *slemeno* 'sleme'. Psloven. **seimę* 'sleme, gorski greben' je dalje enako z lit. *šelmuo*, rod. *šelmens* 'sleme, nadoknjak'.

³⁹ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 580.

Pod togom (Pod 'tò:gom) - najbrž iz **tog**⁴⁰ (adj.), f. *toga* 'trd, negiben, okorel, neokreten', tudi 'trden', npr. *tog človek* 'človek trdnega telesa'; *togo zvezati* 'fest zusammenbinden', v. *stožiti se* 'povzpeti se na zadnje noge (o konju)' < *vz-t. (Caf, Miklošič), abstr. *togost*, -i 'Steifheit, Starrheit', *togota* *'isto'.

Prim. csl. *togъ* 'fortis', *togostъ* 'angor', r. *tugoj*, ned. obl. *tug*, *tuga*, *tugo* 'trden, močan, težek', ukr. *tugyj*, br. *tugi* 'močno napet', p. *tegi* 'trd, tog, napet, čvrst, močan, vrl', č. *tuhy* 'trd, tog, žilav, trdoživ', slš. *tuhy* 'trd, močen, neizprosen, vztrajen, trden', gl. *tuhi* 'trden, žilav, tog'. Psl. **togъ* 'trd, trden, čvrst' < 'napet' < ide. **thongho-* je adj. iz baze **thengh-* 'vleči, vleči navzdol, biti težak' (Miklošič, Vasmer, Pokorny).

Pridevnik je postal samostalnik, kot ledinsko ime pa najbrž označuje ozemlje pod trdnim, skalnatim ali kamnitim področjem.

Polje ('Pò:lje) – občno ime je postalo lastno: **polje**⁴¹ (n.) 'ager'; dem. *pôljce*, *pôljčce*, izv. *poljana* 'raven svet', *poljina* 'zemljišče z istim posevkom', *polják* 'poljski čuvaj' (bkr.), *poljár* 'isto', *poljánec*, *pôljec* 'prebivalec nižine', f. *poljánka* tudi 'Fumana vulgaris', kompoz. *polje-*, adj. *póljski*, *poljánski*; v 16. st. *poille*, *pule* »ager« (Megiser), v 18. st. *pole* 'Feld' (Gutsmann); bogato zastopano v tpn., npr. *Poljanska dolina*, 1160 *Polan*; *Zlato polje*, 1346 *Guldenueld*, kompoz. *Dobrêpolje*, 1.1200 *Gvtenvelt*, *Drôpolje*, morda tudi *Impolje*, *Vimpolje* (< **vinъ-p* k **vinъ* »ovinec« ali **vinò*), iz prvotnih prepozicionalnih zvez *Zapolje*, *Prepolje*; le ljudskoetimološko ali celo le v grafiji naslonjeno na *pôlje* je kor. tpn. *Líhpolje* (pl.), dial. tudi *Lehpolje*, n. *Lichtpold* (najverjetneje iz kor. n. *Liechtwald*, dial. *Liachbâlt*) in *Žihpolje* (pl.) < star. kor. n. *Seichbichl*.

Prim. stcsl. *polje*, *pole* 'ager', sbh. *pòlje*, mak. *pole*, blg. *polé*, r., ukr., br. *pôle*, p. *pole* (od tod hor. *Polska* »Poljska«), č., slš. *pole*, gl. *polo*, dl. *pólo*. Zanimiva je semantična primerjava sbh. *nâpolje* 'ven' z lit. *laũk*, *laukañ*, lot. *laũkâ* 'ven', loc. sg. k lit. *laũkas*, lot. *laũks* 'polje'. Psl. **pòl'e* < **pólHjo-* je substantiviziran in tematiziran adj., ide. **polH-i-* 'širok' = het. *palhi-* »širok« iz baze **pel(H)-* 'širok, razširiti', prim. še stšved. *fala* 'ravnina, stepa', arm. *hoł* 'zemlja, tla' (Miklošič, Vasmer, Pokorny), z drugimi formanti še sln. *plan*, lit. *plonas* 'tanek', stvn. *feld* 'polje'.

⁴⁰ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž), str. 190.

⁴¹ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S), str. 81.

Potoki (Po'to:ki) – občno ime je postalo lastno, ampak ker gre za ledinsko in ne vodno ime, lahko sklepamo, da čez posestvo teče več potočkov: **potok**⁴² *potoka* m, *potoček*, *potočen*. Enako je stcslovan. *potokъ*, hrv., srb. *potok*, 'potok', rus. *potok* 'tok, reka', češ. *potok* 'potok'. Pslovan. **potokъ* je izpeljano iz **poteti* 'teči naprej', kakor je pslovan. **tokъ*, sloven. *tok* izpeljano iz pslovan. **teŕi*, sloven. *teči*.

Pri cesti (Pər 'ce:st) – čez polja je teklo malo urejenih cest, zato so zlahka predstavljale orientacijsko točko.

Pri mlinarici (Pər m'li:narci) – del polja se imenuje po lastnikovi dejavnosti; ženska oblika bi lahko pričala o tem, da je moževo dejavnost (po njegovi smrti?) prevzela soproga.

Prisnica (P'ri:sŋca) - beseda je skrajšana narečna oblika od *prisojnica* in izpeljana iz pridevnika *prisojen*, kar pomeni 'obrnjen proti soncu'.⁴³ Področje ima torej ugodno, sončno lego.

Pungart ('Pu:ngərt) – gre za popačenko iz nemške besede *Baumgarten*, sicer pa to ledinsko ime označuje sadovnjak: **pungrat**⁴⁴ (m.), g. -a 'sadovnjak', v 16 stol. *pungert* 'arbuftum', *pungart* 'pomarium' (Megiser), v 18. stol. *pungart* 'Baumgarten' (Gutsmann); tudi tpn. *Pungert*, l. 1291 *Paumgarten*, mtpn. *Pungret*, *Pungart*. Izposojeno iz srvn. *poumgart*, *bungarte*, *boumgarte* 'sadovnjak', kar je kompoz. iz srvn. *bom*, *boum* 'drevo' in *garte(n)* 'vrt' (Skok, Bezljaj, Striedter-Temps).

Puša ('Pu:ša) - iz *pušča*; pust, neobdelan svet, beseda pa je dobila to obliko po izpadu soglasnika č: **pustota**⁴⁵ (f.) 'neobdelano zemljišče, opuščeno zemljišče', tudi *pustotina*, adj. *pustoten*, etn. *pustotnik*, *pustotar*, tudi cgn. *Pestotnik*, *Pstotnik*, *Stotnik*, *Zapušek*, *Pušnjak*, *Pušnik*, *Pušovec* (kranj., primor., ben.). Izpričano prvič l. 1286: *de manis non locatis qui dicuntur pustote* (Kos). Izposojeno tudi v furl. *pustot*, *postot* (m.), *pustote* (f.), *pustos*, *pustotis*, *puster* 'neobdelano, zapuščeno zemljišče; zemljišče, ki je izgubilo rodovitno moč'

⁴² Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 478.

⁴³ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 334.

⁴⁴ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S), str. 136.

⁴⁵ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S), str. 138.

(Pirona, Quarina). Poleg furl. mtpn. *Pustos, Pustot, Pustotis, Pustota, Pustotti*, ki segajo celo prek Tilmenta, se proti vzhodu pojavljajo z istim pomenom druge izvedenke, prim. mtpn. *Pustica, Pustika, Pustina, Pustara, Pustače, Pušča, Puščak, Zapust(ek)* itd. Vse izvedeno iz *pust, pustiti, -im*.

Ravnakova hosta ('Ra:ɯnakova 'xɔ:sta) – ime je dobila po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

Razdevnik (Raz'de:ɯnik) – iz *delšati, delšam* (v. impf.) 'podedovati', *delščina* 'dediščina' (kor.), dial. *dięvšna*, v 18. st. *dieufhati* 'erben', *dieufhina* 'Erbschaft' poleg *dieu* 'Erbteil' (Gutsmann), v mtpn. *Diunca* (kor.), k temu *Devnica, Deųca* v centr. narečjih.

Pravnozgodovinsko zanimiv semantični razvoj psl. *dělb* 'Teil' od 'dodeljeni kos zemljišča' do 'podedovano zemljišče'.⁴⁶ Gre za eno bolj zanimivih, starih besed, ki kaže na to, da je bilo zemljišče razdeljeno med dediče.

Resen ('Re:sen) – izpeljano iz *resa* < *vresa* slovan. **versa* 'rastlina *Calluna vulgaris*' in '*Erica herbacea (carnea L.)*'. Ime torej prvotno označuje z resjem poraslo mesto.⁴⁷

Runtolska hosta ('Ru:ntolska 'xɔ:sta) – imenuje se po kraju, blizu katerega se nahaja:

Runtole ('Ru:ntole) – vas se omenja leta 1458 (Laundoll), 1464 (Loundol) in 1524 (Runntal).⁴⁸ Če izhajamo iz starih zapisov, vidimo, da je bilo ime prevedeno – slovensko besedo *dol* so ponemčili v '*tal*'.

Snoj meni, da gre prvotno verjetno za mestnik nem. občn. im. *Rundtal* 'okrogla dolina', ki je zložen iz nem. *rund* 'okrogel' in *Tal* 'dolina'.⁴⁹ Glede na obliko pokrajine je razlaga povsem ustrezna.

Svetelova hosta (Sve'tje:lova 'xɔ:sta) – imenuje se po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

⁴⁶ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 97.

⁴⁷ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 353.

⁴⁸ Viljem Pangerl, Od naselja do naselja, str. 131.

⁴⁹ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 363.

Škamanov breg (Š'ka:manou̯ 'br̩:ɡ) – hrib se imenuje po lastniku, zanimivo pa je, da je prišlo do vokalizacije polglasnika: *Skamen* > *Škamen* > *Škamenov* > *Škamanov breg*. Glej še Hudi bregi.

Šmonov zaliv (Š'mo:nov za'li:u̯) – zaliv in del obale Šmartinskega jezera. Nad njim se dviguje Šmonov (Simonov) hrib. Oba sta dobila ime po lastniku, beseda zaliv pa je precej starejša – izvira namreč iz glagola **liti**⁵⁰ *lĭjem* nedov. lat. 'fundere' (16. stol.), *livár*, *livârna*, *dolíti*, *dolívati*, *izlĭti*, *izlívati*, *izlĭv*, *nalíti*, *nalívati*, *nalĭv*, *odlĭti*, *odlívati*, *odlĭv*, *odlĭtek*, *políti*, *polívati*, *polĭvka*, *prelĭti*, *prelívati*, *prilĭti*, *prilívati*, *prilĭv*, *razlĭti*, *razlívati*, *razlĭv*, *vlĭti*, *vlívati*, *zalĭti*, *zalívati*, *zaliv*, *zlĭti*, *zlívati*, *zlĭtina*. Enako je steslovan. *liti*, hrv., srb. *liti*, rus. *lítb*, češ. *lít*. Pslovan. **lĭti* (sed. **lĭjō* in **lĭjǣti*, sed. **lĕjō*) je dalje enako z lit. *lĭeti*, let. *liēt* 'liti' in sorodno z gr. *áleison* 'kozarec, posoda za vino', lat. *lītus* 'obala; območje, kamor seže plima', valiž. *lli* 'plima, morje', got. *leiþu* 'sadno vino', stnord. *líð* 'pivo' in morda stind. *vilināti* 'razpusti se', vse iz ide. baze **lejH-* (ali **lehli-*) 'liti, zlivati, točiti' (Be II, 145, ES XV, 157 ss., Po, 664 s., LIV, 363 s.).

Tičnica ('Ti:čnca) – skrajšano iz *ptič*; področje, ki je bilo, najbrž zaradi obilice grmovja, bogato naseljeno s ptiči.

Tirgut ('Ti:r'gu:t) – travnik na Ostrožnem, kjer je bil v času celjskih knezov graščinski gozd z velikim loviščem. Gre za zelo popačeno nemško besedo *Tiergarten*, živalski vrt.

Travniki (T'ra:nki) – beseda travnik je izpeljanka iz *trava*; gre torej za obsežen, s travo porasel svet. Občno ime je postalo lastno. Glej Čatarjevi travniki.

Trebe (T'r̩:be), **Treben** (T'r̩:ben), **Tribe** (T'ri:be) – vsa tri imena najbrž izhajajo iz glagola *trebiti*, se pravi, da gre za iztrebljen, posekan svet, krčevino: **trebiti**⁵¹ -im (v. impf.) 'purgare' in 'krčiti gozd, roden', dial. *třbit* (Ravne pri Bohinjski Bistrici; Ramovš) kaže na inf. **trebiti*; pf. *iz-t*. 'očistiti, izkrčiti', *iz-t*. se 'cacare' in 'iztisniti placento, sich der Nachgeburt entledigen', *na-t*. 'in Menge reinigen, putzen', *o-t*. 'očistiti (nepotrebnege)', *o-t*. se 'iztrebiti se', *po-t*. 'počistiti', sekundarni impf. *-trebljati*, *-am* in *-trebljevati*, *-ujem*, subst. *treba* 'čiščenje

⁵⁰ <http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4288413/liti?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=zaliv&referencedHeadword=zal%20c8%208bv#>

⁵¹ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž), str. 217.

nepotebnega', *trebež*, *-a* 'isto' in 'krčenje (gozda), rovt, krčevina, odpadlo sadje, otrebek, placenta; delavec, ki trebi trsje', *trebovje* 'krčevina', *trebišče* 'isto', *trebežina* 'das Weggeklaubte', *trebežnica* (tolm.), *trêbežnica* (jvzh. štaj.) 'rovnica', *trebilo* 'orodje za trebljenje', *trebek*. *-bka* 'majhno trebilo', *trebilnik*, *-a* 'isto' in 'Falzeisen (der Gerber)', *trebir*, *-ja* 'kar se trebi', *trebič*, *-iča* 'kdor trebi', *trebec*, *-bca*, *trebač*, *-a* »isto«, *trebnik* 'isto' in 'krčevina', *iztreb*, *-eba*, (m.), *iztreba* (f.) 'Ausputzen, Nachgeburt', *iztrebek*, *-bka* 'feces, excrementum', *iztrebi* (f. pl.) 'placenta, Nachgeburt', *iztrebine* (f. pl.) 'isto', *otreba* 'Befreiung von Unbrauchbaren, placenta', *otrebek* 'odpadek pri trebljenju (solate, zelja, ipd.); iztrebek, placenta', *otrebež*, *-a* 'das Klauberig', *otrebina* 'otrebek', *potreba* (f.), *potrebi* (f. pl.) 'placenta', v kompoz. *zobotrebec*, *-bca*, *zobotrebnica* 'Zahnstocher'; v 16. st. *shzhim se sobi trebijo* 'dentiscalpium', *istrebiti* 'excido' (Megiser), *istrebiti*, *istreblenu* (Trubar), *trebiti* (Dalmatin), v 18. st. *shpiza sa fobe trebiti* 'dentiscalpium', *istrebiti* 'succidere', *otrebiti*, *otreibiti* 'ablaquare, computare, emuscare arbores, excolere, frondare, sublocare', *potreibiti* 'eruderare', *strebti* 'exrurgare, excindere, extirpare, exofsare' (Kastelec-Vorenc), *trebiti*, *trebem* 'purgare', *triebim* 'putze, raume aus, weg' (Gutsmann); v imenih je težko razlikovati med to osnovo in tvorbami iz atpn. *Trëbegojъ*, ki je v Čedajskem evangeliju zapisan kot *Trebejo* (Bezljaj). Tpn. *Trebež* pri Gornjem Gradu, l. 1353 *ze Trebs*, 1360 *ze Trebs*, 1424 *w Trebuschcz* je verjetno iz apel. *trebež* 'krčevina' (prim. sbh. *trebež*, *tribež*, p. *trzebiež* 'isto'), čeprav je tudi hipokor. **Trebešb*, zapisan kot *Trebes* (Kos, Stanislav); tpn. *Trebnje* na Dol., dial. *Trebi*, g. *Trebiga*, adj. *trbanski*, etn. *Trbanci* (Novak), l. 1163 *Treuen*, 1243 *Treuen*, 1228 *Treven*, 1389 *Trefen*, kaže na **Trëbъne*, adj. **trëbъnskъjъ*; *Trebinja* pri Beljaku, n. *Treffen*. Tpn. *Trebelno*, *-ega* v Tuhinjski dolini, l. 1291 *Trobol*, in pri Mokronogu, l. 1367 *Trobel*, verjetno ni niti iz apel. (iz **terbiti* »krčiti«) niti iz hipokor., temveč iz fit. *trobelje*, *trebelje* 'Senecio paludosus, Sumpfkreutzkraut'.

Besedo, skratka, povežem z izkrčenim svetom; takim, ki je bil prej porasel, pa so ga, najbrž za potrebe poljedelstva, posekali, izkrčili, torej obdelali. *Trebeže* imenujejo njivice, ki jih prekopavajo na posekanih ali požganih goščavah.⁵²

Beseda **Tribe** pa je bolj zanimiva. V Savinjski dolini izgovarjajo ozki e tako zelo ozko, da se sliši skoraj kot i. Lahko bi šlo za kakšnega priseljenca, ki je svoje ozemlje poimenoval glede na narečje, ki ga je obvladal.

⁵² Josip Brinar, Jezikoslovni izprehodi po okolici celjski, str. 22.

Virtnica ('Vi:rtŋca) – je dolinica, po kateri tečeta dva potočka, ki dobivata vodo iz številnih izvirov. Beseda je povsem narečna, tvorjena kot pomanjševalnica iz občnega imena *vir* > *vir-* + *-nica* z dodanim vmesnim t za lažji izgovor: **vir**⁵³ (m.) g. –a 'studenec, izvir, vrtinec', dem. *virək*, *virček* 'studenček', kol. *virje* 'mesto z več izviri', adj. *virnat*, *virovit* 'Quellenreich', vzh. štaj. *virščina* 'studenčnica', rez. *vir*, g. *vęra* 'z vodo napolnjena kotanja (blizu izvira), tolmun' (Dapit); s pref. *izvir* 'fons, origo', dem. *izvirək*, *izvirček* 'studenček', ben. *izviralo*, pkm. *izviranjek* 'izvir', sav. *z've:e*, *'zve:rk* (Weiss); v 16. st. *ifvir* 'ein Brunquell, brunader; origo, ortus, fKatebra, scaturgio' (Megiser). v 17. st. *fuir* 'fortiua' (Alasia), v 18. st. *isvirik*, *svirik* 'scatebra, scaturigo' (Kastelec-Vorenc), *fvirk* 'fons, origo' (Pohlin), *sviralifhe*, *sviranjek* 'Quelle' (Gutsmann); pogosto v imenih, večkrat t.pn. *Vir* za V. pri Domžalah l 1297 *ze Wage* (srvn. *wac* 'tekoča voda, tok, reka, močvirje, voda'), *Virje*, *Zvirče* (f. pl.), l. 1498 *Swutschach*, *Swurtschach*, po asimilaciji *Žvirče* (f. pl.), l. 1303 *Zwers*, 1327 *Swirz* iz stanovniškega imena **Jbzvirčane*.

Volčke ('Vo:učeke) – podaljšana besede iz *Volče*, kar je izpeljano iz slovan. oseb. im. **Volkъ*, ki se ohranja v priimku *Volk*.⁵⁴ Področje se najbrž imenuje po lastniku: *Volkovo*, *Volče* (polje) in je posamostaljeni pridevnik.

Vrečarjeva hosta (V'rę:čarjova 'xo:sta) – imenuje se po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

Za cesto (Za 'cę:sto) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj.

Za grabnom (Za g'ra:bnom) – ime je nastalo glede na položaj in je prevzeto iz nem. besede *Grabe*; nikoli ne uporabljamo besede *jarek*. Glej Hudičev graben.

Za gradom (Za g'ra:dom) – ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj.

Za potokom (Za po'to:kom) - ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja njegov položaj. Glej Potoki.

⁵³ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž), str. 321.

⁵⁴ Marko Snoj, Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, str. 465.

Za strugo (Za s'tru:go) – ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj. Zanimivo je, da je omenjena struga in ne npr. potok ali reka; pomeni, da je šlo za prazno, izsušeno korito: **struga**⁵⁵ (f.) 'alveus fluvii', pkm. tudi 'rečni rokav'; tudi 'kanal, ki vodi na mlinsko kolo', pkm. *struga* (Novak); notr. pl. *struge* 'čistine med grmovjem'; dem. *stružica*; v 18. stol. *struga* 'agoga, alvenus, effractio ripae, ex vehementi aqua; flumen', *strushiza* 'rivulus' (Kastelec-Vorenc), *struga* 'bracchium, cornu fluvii' (Pohlin), hdrn., tpn. *Struga*, tpn. *Struge*.

Prim. stcsl. *struga* 'fluctus', mak. tpn. *Struga*, r. dial. *struga* 'globoko mesto v reki; z vodo napolnjena kotanja v presahli rečni strugi', p. *struga* 'struga, curek, potoček, žarek', č. *strouha*, *struha* 'struga, žleb', slš. *struha* 'kanal, jarek', gl., dl. *struga*, dl. tudi *tšuga* 'struga, jarek, kanal, potok'. Psl. **struga* je sorodno s psl. **struja* in **strumy*, akz. **strumenb* = lit. *sriaumuõ*, akz. *sriaũmenj* v približno enakih pomenih. Z istim sufiksom je tvorjeno lot. *struga* 'močvirje' (Miklošič, Trautmann, Vasmer). Ide. baza **srey-* 'teči (o tekočini)' je v slov., balt., pa tudi drugod, evidentno lahka, zato je akutirana intonacija najverjetneje pogojena besedotvorno.

Za travnikom (Za t'ra:ŋkom) – ledinsko ime je nastalo iz občnega, ponazarja pa njegov položaj. Glej Čatarjevi travniki.

Za vodolo (Za 'vɔ:dolo) – v slovenskem prostoru (razen na severu) so zelo frekventna imena Vodol, Vodole, češ. apel. *oudol*, polj. *wądol* 'walis, dolina', poleg *odola* 'Schluht' ... V slovenskih imenih sta verjetno sovpadla tipa **odolb* in **odolb*; Pleteršnik: *odol*, m. 'dol', das Thal.⁵⁶ Sklepati torej smemo, da se zemljišče nahaja za dolino, po kateri teče voda. Ob tem je zanimivo še nekaj – naše narečje oblike *vodola* ne pozna, poznajo pa jo šentjurski govori. Mogoče je bil lastnik zemljišča priseljenc.

Zahrib (Zax'ri:b) – je dobil ime glede na položaj (za hribom), zanimivo pa je, da sta se predlog in samostalnik združila v eno ime (in se je sklon opustil), kar lahko pripišemo ekonomičnosti jezika oz. lenobi govorcev.

Zalogi ('Za:logi) - večkratni tpn. **Zalog** je iz predložne zveze **za logb*; osnova besede je *log*, zanimivo pa je, da sta se predlog in samostalnik združila v eno (množinsko) besedo in da se je naglas premaknil na prvi zlog, torej na predlog. Glej Gložje.

⁵⁵ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S), str. 334.

⁵⁶ Zinka Zorko, Toponimi v Dravskem obmejnem hribovju, str. 168-169.

Zarne ('Za:rne) – ime je verjetno nastalo iz besede *ozara* in je posamostaljeni pridevnik: *ozarne njive* > (*o*)zarne, torej manjši prostor, ki je bil namenjen obračanju pluga: **ozara**⁵⁷ -e ž 'travnat svet na koncu njive, kjer se pri oranju obrača plug' nar. tudi 'postrani brazda na koncu polja', *vzara*, *zara* in *razara* v enakem pomenu. Verjetno izpeljano iz **(o)vzarati*, ponavljalnega glagola od **(o)vzorati* z domnevnim pomenom '*obrniti pri oranju', ki je sestavljen iz *o-* in *vz-* 'nazaj, gor' in *orati*; (Bezljaj: *razara*).

Zavine (Za'vi:ne) – beseda je nastala iz starega poimenovanja za vinograd, *vino*. Izpričuje položaj zemljišča, ki se je nahajalo za vinogradom: **vinógrad**⁵⁸ -a m lat. 'vinea' (16. stol.), po narečnem odpadu soglasnika in nato samoglasnika prvega zloga tudi *nógrad* (18. stol.); *vinogrâdnik*, *vinogrâdništvo*. Enako je stcslovan. *vinogradъ* 'vinograd', hrv., srb. *vinogrād*, češ. *vinohrad* v enakem pomenu. Rus. *vinográd* 'vinska trta, grozdje', *vinogrâdnik* 'vinograd' je izposojeno iz cslovan., pslovan. ali slovan. **vinògordъ* je verjetno zloženska iz slovan. **vinò* 'vino, vinska trta' in **gordíti* 'ograjevati', **gòrdъ* 'ograda, ograjen vrt'. Če je domneva pravilna, je beseda prvotno pomenila '* (ograjen) vrt z vinsko trto'. Druga, manj verjetna možnost je domnevanje izposoje iz got. *weinagards* 'vinograd', zloženske iz got. *wein* 'vino' in *gards* v star. pomenu 'ograda, vrt' (got. beseda sicer pomeni 'hiša'), ki se ohranja v stnord. *garðr* 'ograda, plot, dvor'. Enaka zloženska je znana v norv. *vingård*, angl. *vineyard*, sorodna v stvnem. *wīngarto*, nar. nem. *Wingert* 'vinograd' (Va I, 317).

Zidarjeva hosta (Zi'da:rjova 'xɔ:sta) – imenuje se po lastniku. Glej Boštjanova hosta.

Zlake (Z'la:ke) – področje je dobilo ime po rastlini *slak*, ki ga je moralo biti v bližini precej; do glasovne spremembe je prišlo zaradi nerazločevanja *s* in *z* v 18. st.: **zlak**⁵⁹ (m.), g. -a 'Convolvulus'. Leksem je sporočen pri Miklošiču: *zlak* 'zaunwinde', Jarniku: *slak* 'Windlig, welfche Erbfē' *slazhen* (adj.) in 1851 pri Janežiču: *zlak* 'Winde'. Toda knjiž. je *slak* 'Convolvulus', kar je v 18. st. zabeleženo pri Pohlinu: *slak*, -u 'Windlig', in Gutschmannu: *slak* 'Windlig, welfche Erbfē', v 19. st. pa pri Murku: *slak* 'das Windlich'.

Bezljaj na podlagi ugotavljanja, da v starejših slovarjih (Kastelec, Pohlin) fonetična vrednost med [s] in [z] v zapisih ni strogo ločena, v 18. st. pri Kastelec-Vorencu izpričano *slak* v zapisu

⁵⁷ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 417.

⁵⁸ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 719.

⁵⁹ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž), str. 413.

cllematis, dis, felišzhe dvuje sorte, flak, inu shyngerz interpretira [*zлак*] s pomenom 'Vinca minor' = 'zimzelen', kar povezuje s stcsl. *zlakъ* 'herba, gramen', blg. *zлакove* 'zelenjava', r. *zлак* 'trava'. Ker lat. ustreznik *cllematis* označuje ovijalko in ker je iz Kastelec-Vorenčeve predstavitev razvidno, da gre za različni rastlini, tj. *Convolvulus* in *Vinca minor*, ki jima je skupno ovijanje oz. plazenja, se kljub Bezlajevi predpostavljeni fonetični vrednosti Kastelec-Vorenčevega zapisa, čeprav je *Vinca minor* zimzelena rastlina s plazečim stebлом, ne zdi potrebno izhajati iz drugačnega slov. izhodišča, kot je sln. *slak* 'Convolvulus' < **sъ-volkъ*. Fonetični razvoj v *zлак* namesto pričakovanega *slak* je tako kot pri hrv. dial. *zлак* 'Convolvulus' posledica ozvočenja vzglasnega spiranta (Boryš-Vlajić-Popović), ki je lahko tako kot pri drugih sln.-hrv. primerih (npr. sln. tпn. *Zloganje* (dol.), *Zlogona Gora* (štaj.), *Zlogona vas* (štaj.) : hrv. kajk. tпn. *Zlogonje* : mak. *Slogon*) posledica morfofonemske zamenjave pref. *s-* < **sъ-* pred sonanti *z z-*, ki jo je tako kot v zah. slov. jezikih verjetno sprožila fonetična diferenciacija prep. **sъ* 'com' v *s/z*, npr. *sъ mъnojъ* > *z mano*, prim. sln. *zložiti*, p. *zložyc* 'zložiti', dl. *zložis* 'isto' : r. *složitъ*, hrv. *složiti* < **sъ-ložiti*, p. dial. *složyc* 'vpreči'.

SKLEP

Čeprav v zapisanih ledinskih imenih ni veliko narečnih značilnosti, so vendarle zapisana precej »svobodno« in med zemljepisnimi imeni na Celjskem (verjetno pa tudi kje drugje) ohranjajo največ narečnih potez. Razlog je najbrž v tem, da jih ni bilo treba zapisati v uradne listine in so se tako izognila korekcijam oz. poknjževanju zapisovalcev, računati pa je treba tudi z drugačno govorico priseljencev.

V zapisanih ledinskih imenih sem našla le malo narečnih prvin: tu in tam kakšno samoglasniško (*Šmonov zaliv*) ali soglasniško redukcijo (*Puša, Tičnica, Drašca*), ponemčeno ime (*Cigonce, Tirgut, Plate, Pungart*), narečno obliko ali besedo (*Čret, Devce, Tribe*), bolj pestra pa je izgovorjava.

Na splošno bi se dalo reči, da so ljudje svojo lastnino poimenovali glede na to, kje se je nahajala (*Na bregu, Pod togom, Za cesto*), kaj je na njej rastlo (*Brezje, Resen, Dobrova*) ali čigava je bila. Ledinska imena se najpogosteje imenujejo po lastnikih – tako je bilo najbolj

prikladno. Najpogostejše ledinsko ime v celjski občini je *hosta*, zraven pa je vedno naveden tudi lastnik (*Čatrova hosta, Jelenova hosta, Medvedova hosta*).

Zanimivo je, da se v naših ledinskih imenih pojavljata oba izraza (gozd in *hosta*).

Ugotovila sem, da sta najpogostejša korena pri tvorbi krajevnih in ledinskih imen *log* in *loka* (*Ložnica, Medlog, Gložje, Loge, Zalogi; Loče, Loka, Lokrovec*); temu so botrovale naravne danosti: veliko ozemlja se nahaja na z vodo bogati ravnini. Tudi sicer veliko ledinskih imen (24 %) opozarja na različne oblike vode ali močvirnat svet (*Mlake, Čret, Lava, Potoki, Blatnik, Brod, Virtnica*).

Veliko ledinskih imen je zelo nenavadnih, analiza je pokazala, da narečnih in zelo starih. Takšna imena ohranjajo spomin na pokrajino, kakršna je bila nekoč (*Trebe, Tirgut, Kripeno, Devce, Dobrova, Lava, Resen, Zlake, Kresnik*). Kar nekaj poimenovanj, narejenih iz občnih imen, je v obliki neštevnih samostalnikov (*Brezje, Gložje, Gresovje, Hrastje*); to kaže na množičnost istih rastlin ali predmetov v okolici.

Kar 18 % vseh ledinskih imen predstavljajo množinski samostalniki (*Devce, Loge, Potoki, Travniki, Trebe, Zarne*). Morda so prebivalci na ta način želeli opozoriti na razliko med občnim in lastnim imenom (*potok : Potoki*).

V etimoloških slovarjih sem našla razlage, ki jih nisem pričakovala, so pa nadvse zanimive. Vračajo nas v preteklost, seznanjajo nas z zgodovino in razvojem našega jezika, ponujajo nam starejše oblike današnjih besed; učijo nas, da je jezik živ organizem, ki se neprestano razvija in izpopolnjuje, povezuje nas z drugimi, predvsem sosednjimi ali sorodnimi jeziki, pri čemer pa vseeno ohranja prepoznavne in neizpodbitne temelje. In ravno to zadnje, poznavanje temeljev našega jezika, bo, se mi zdi, odločilnega pomena za nadaljnji obstoj slovenščine.

Za konec bi rada rekla samo še to (poleg tega, da kdaj pa kdaj priporočam branje etimološkega slovarja): upam, da bom s svojim ustvarjanjem vsaj malo pripomogla k ohranjanju bogatega slovenskega besedišča in nekatere besede vsaj za nekaj časa obvarovala pred izumrtjem.

UPORABLJENA LITERATURA

1. Bezljaj, France, 1956: Slovenska vodna imena. Ljubljana: SAZU.
2. --, 1977: Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J). Ljubljana: Mladinska knjiga.
3. --, 1982: Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O). Ljubljana: Mladinska knjiga.
4. --, 1995: Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S). Ljubljana: Mladinska knjiga.
5. --, 2005: Etimološki slovar slovenskega jezika, četrta knjiga (Š-Ž). Ljubljana: Založba ZRC.
6. Snoj, Marko; 1997: Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Mladinska knjiga.
7. --, 2009: Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
8. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1987.
9. Brinar, Josip, 1925: Jezikovni izprehodi po okolici celjski. Celje: Zvezna tiskarna, 1925.
10. Pangerl, Viljem, 1997: Od naselja do naselja. Vojniški svet v utripu časa. Zbornik ob stoletnici vojniške župnijske cerkve. Vojnik: Turistično društvo.
11. Čop, Dušan, 2002: Gorska, terenska (ledinska) in vodna imena v Sloveniji. Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik 8, ZRC SAZU. 93-108.
12. Zorko, Zinka, 2003: Toponimi v Dravskem obmejnem hribovju. Zbornik Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika – slovenska zemljepisna imena. Pišece. 163-169.
13. Majdič, Viktor, 2002: Ledinska imena zahodnega dela občine Šentjur pri Celju. Zbornik Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika – slovenska zemljepisna imena. Pišece. 170-179.
14. Orožen, Janko, 1971: Zgodovina Celja in okolice, 1. knjiga. Celje: Cetus.
15. Gradišnik, Janez, 2006: Nemško-slovenski, slovensko-nemški slovar. Maribor: Založba Obzorja.

SPLETNI VIR

<http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4288413/liti?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=zaliv&referencedHeadword=zal%c8%8bv#> (2. 8. 2017)

PRILOGA - VZOREC SPECIALKE

